

TIPOLOGIA INTERVENȚIEI MILITARE ÎN CADRUL CONFLICTULUI ARMAT

MILITARY INTERVENTION TYPOLOGY WITHIN ARMED CONFLICTS

Mr.drd. Adrian DIACONU*

Studiul asupra tipologiei intervențiilor militare continuă să genereze un interes sporit mai ales în condițiile actuale în care statele se confruntă cu o diversitate crescândă de riscuri și amenințări la adresa mediului de securitate intern și internațional.

Analiza conceptului integrator de conflict armat, ca denumire generică atribuită oricărui tip de manifestare a forței armate, reprezintă o constantă a teoreticienilor militari ce își propun o localizare clară a intervenției militare în spațiul confruntărilor armate actuale.

The approach concerning with military intervention typology is still an important issue especially within the current context in which states cope with various increasing risks and threats to both national and international security systems.

The analysis of the armed conflict concept as a generic term applicable to any type of armed force manifestation stands for a parameter worked out by military analysts whose aim is to locate precisely the military intervention within current armed conflict settings.

Cuvinte-cheie: intervenție militară; conflict armat; organizații suprastatale.

Keywords: military intervention; armed conflict; supernational organizations.

Conflictele armate, prin elementele lor definitorii: amploare spațială, desfășurarea în timp, forțele și mijloacele implicate și numărul de state participante în conflict, nu pot fi considerate în totalitate drept războaie. Statele ce dispun de potențial economic și implicit militar net superior optează, de multe ori, pentru controlul direct asupra factorilor politici, militari, economici și sociali ai altor state, prin utilizarea într-o anumită măsură a forței armate în cadrul unei intervenții militare¹.

Conflictul armat se manifestă în două planuri distincte și anume: intrastatal și interstatal.

Conflictul armat intrastatal este cunoscut și ca lovitură de stat, a avut o largă răspândire pe glob și s-a manifestat în diferite forme ca: conflicte împotriva regimurilor represive, războaie de secesiune, războaie pentru preluarea puterii în state aflate în colaps, războaie civile, conflicte etnico-religioase, conflicte împotriva propriilor guverne.

Conflictul armat interstatal este tot mai puțin probabil să apară în condițiile actuale din cauza

decalajelor enorme de tehnologie militară dintre beligeranți.

În perioada ce a urmat după cel de-al Doilea Război Mondial se manifestă o tendință clară de descreștere a numărului conflictelor interstatale și o creștere a numărului conflictelor intrastatale. Escaladarea și gestionarea greșită a conflictelor interne s-au dovedit a fi principalele cauze ale intervențiilor exterioare, în special prin acțiuni militare directe. Orice intervenție exterioară creează dificultăți pentru toate părțile implicate, adesea aceste acțiuni fiind brutale. Implicarea din exterior în conflictele sociale sau etnice este dificilă mai ales atunci când acțiunile au caracter de impunere a păcii².

Din analiza celor peste 100 de conflicte armate ale ultimului deceniu din secolul XX, s-a ajuns la concluzia că, în marea lor majoritate, peste 90%, conflictele au fost acțiuni militare de mică intensitate și intervenții militare. Este evident că pragmatismul politic și atitudinea comunității internaționale de neacceptare a escaladării violenței armate și mai ales a pierderilor umane din rândul civililor fac ca scopurile politice, economice, teritoriale să se obțină prin acțiuni armate de joasă intensitate mai ales de tipul intervențiilor militare și nu prin

*Academia Tehnică Militară
e-mail: adriandiaconu76@yahoo.com

declanșarea războiului. Aceste intervenții pot degenera în război, în funcție de o serie de factori ce privesc, în principal, rezistența statului agresat și valoarea forței militare implicate în desfășurarea acțiunilor³.

Această tendință este reflectată în modul în care s-au desfășurat misiunile de pace ale ONU. În perioada 1945 - 1987 din cele paisprezece operații desfășurate nouă au implicat conflicte interstate, în timp ce, între anii 1988 și 1994 dintre cele douăzeci și două de operații numai șase au avut legătură cu conflictele interstate. În nici una dintre aceste șase operații nu au fost implicate trupe numeroase din partea ONU, toate celelalte operații au fost destinate conflictelor intrastatale. Referitor la operațiile desfășurate după 1994, până în anul 2000, dintre cele douăzeci și șapte de conflicte armate majore identificate, douăzeci și cinci au fost conflicte interne, chiar dacă la unele dintre acestea au participat actori externi și numai două pot fi considerate ca misiuni destinate unor conflicte interstate – misiunea ONU, în Republica Democratică Congo (MONUC, 1999) și forța preventivă deplasată de ONU, în fosta Republică a Iugoslaviei - Macedonia (UNPREDEP, 1995-1999).

Odată cu destrămarea Uniunii Sovietice și a Iugoslaviei, zonele de conflict deschis sau latent s-au extins considerabil, aceste conflicte fiind, în cea mai mare parte a lor, conflicte interne.

În regiunile Orientului Mijlociu și în Asia de Sud, conflictele interstate tradiționale continuă și au tendința să reflecte, din ce în ce mai mult, interese etnice, religioase și chiar de clan. Cazurile clasice, de rivalități și adversități interstatale se manifestă mai rar, de exemplu: Iran-Irak, Irak-Kuwait, Peru-Ecuador. Cu toate acestea, tipurile de conflict tradiționale și rolul pe care ONU îl joacă se manifestă în continuare, așa cum au demonstrat acordul de încetare a focului dintre Eritreea și Etiopia, în care ONU a avut un rol decisiv.

Prevalența conflictelor interne se dovedește, astfel, a fi principala cauză a intervențiilor militare exterioare ale unor terțe părți, mai ales prin acțiuni armate directe. Este știut faptul că orice intervenție exterioară pune în dificultate toate părțile implicate atât pe cei care o declanșează, cât și pe cei care o execută, în majoritatea cazurilor acțiunile fiind soldate cu pierderi.

Implicarea superficială din exterior este dificilă în conflictele sociale sau etnice, mai ales atunci când

acțiunile au caracter de impunere a păcii, situație în care, de cele mai multe ori, părțile implicate nu au ajuns la un echilibru, în plan militar, care să permită o reglementare negociată a conflictului⁴.

În cele mai multe cazuri, orice conflict armat este considerat ca fiind război. Această confuzie este întreținută și de mass-media, ce atribuie denumirea de război tuturor conflictelor militare.

Războiul reprezintă un fenomen complex, ce presupune o angajare pe planuri multiple (politic, economic, social, informațional, militar și cultural) a părților aflate în conflict. Deci, războiul este un fenomen de maximă intensitate, ce se desfășoară în timp și se constituie ca o modalitate de deblocare a unei situații strategice internaționale sau zonale complicate, conflictul este momentul de maximă intensitate pe scala desfășurării războiului. La rândul lor, conflictele sunt de diferite tipuri, în funcție de fenomenul respectiv, de gradul de intensitate al procesului pe care îl însoțesc.

În funcție de domeniul în care au loc, conflictele pot fi: politice, economice, sociale, informaționale, culturale, financiare, etnice, religioase, militare. De asemenea, în funcție de spațiul pe care îl afectează, ele pot fi: globale, continentale, zonale sau în spații de confluență. În funcție de zona în care se desfășoară și de entitățile angajate, conflictele pot fi: naționale, frontaliere sau internaționale. După criteriul calității și caracteristicilor entităților angajate, conflictele pot fi: interetnice, religioase, inter sau intracivilizaționale, interinstituționale, profesionale.

Toate categoriile de conflicte prezintă următoarele etape: preconflict, conflict și postconflict.

Etapa preconflictuală cuprinde două faze: *deosebirea și opoziția*, iar acestea fac parte, uneori, din evoluția fenomenului spre conflict. Deosebirea nu duce totdeauna la opoziție, iar opoziția nu are ca finalitate totdeauna *conflictul*. Uneori, evoluția fenomenului (procesului, sistemului) se limitează la menținerea unui echilibru dinamic între componentele (părțile) care se deosebesc sau se opun, rar se ajunge la conflict, întrucât conflictul presupune distrugerea în anumite proporții a părților și reconstrucția sistemului. Sistemele omogene, acele sisteme în care părțile nu se deosebesc, au tendința să se autodistrugă. Starea normală a fenomenelor de toate tipurile, inclusiv a celor sociale, este *conflictualitatea*. Important este

ca ea să fie ținută sub control, în limitele pe care le permit legile naturale și sociale, pentru a se preveni excesele sau distrugerea sistemelor de valori.

Următoarea etapă este conflictul armat propriu-zis, unde intervenția militară se poate regăsi, atunci când pentru atingerea scopurilor propuse, factorii de decizie politico-militari ordonă acest tip de acțiune. După încheierea intervenției militare se trece, de regulă, la cea de-a treia etapă, cea post-conflict.

Devine tot mai evident faptul că etapa postconflict este mai importantă decât etapa conflictului armat propriu-zis prin dimensiunea temporară mult mai mare și resursele alocate.

După încheierea Războiului Rece, război în care marile puteri s-au limitat doar la etapele de opoziție ireconciliantă a părților, fără a se atinge vreodată maximum de intensitate în lupta armată, bipolaritatea s-a spart și au apărut nenumărate situații generatoare de conflicte armate.

Analiza evenimentelor politice și militare de după cel de-al Doilea Război Mondial demonstrează existența a două abordări postconflictuale: *etapa post-Război Rece*, care are implicații globale, și *etapele postconflict* ale numeroaselor confruntări violente din toate regiunile lumii, cu implicații zonale și internaționale deosebite, care au avut loc. Există o serie de caracteristici generale ale etapelor postconflict, dar și anumite particularități, în funcție de interesele părților, de specificul conflictelor, de zona geografică, de efectele conflictelor asupra relațiilor zonale și de poziția marilor puteri sau a organizațiilor internaționale.

Etapă postconflict are, din punct de vedere practic, numeroase particularități, în funcție de condițiile concrete în care au evoluat sistemele spre conflict, de intensitatea conflictului armat și de distrugerile provocate, care poate cuprinde mai multe faze: de dezamorsare a conflictului; de reabilitare a părților aflate în conflict; de refacere a infrastructurilor și structurilor necesare continuării supraviețuirii și începutului normalizării situației; de stabilizare; de reconstrucție și de revenire la normalitate.

Faza de dezamorsare a conflictului este cea mai importantă în ordinea rezolvării problemelor care au generat confruntarea armată, iar această fază presupune: acordul părților de a înceta ostilitățile; interesul marilor puteri și al țărilor din zonă de a se pune capăt confruntărilor armate; voința

comunității internaționale de a se implica în acest proces de a negocieră și de a impune, la nevoie, încetarea ostilităților; existența mijloacelor care să permită oprirea conflictului; existența unor structuri specializate care să intervină în acest proces.

Acțiunile care se desfășoară în această fază sunt diverse și presupun, în partea inițială, operațiuni de negocieră, intermediere, interpunere sau embargoul economic iar atunci când acestea nu au dat rezultate se trece la blocada navală, interdicția aeriană și ca ultimă soluție intervenția nemijlocită.⁵

Pentru statul care inițiază acțiuni militare prin care dorește să impună anumite soluții folosind mijloace violente, victoria militară reprezintă un plan secundar, aceasta fiind doar un scop subordonat intereselor de natură politică sau economică aflate în prim-plan. La începutul secolului al XXI-lea a devenit evident amestecul intereselor economice și politice în cauzele generatoare de intervenții militare de pe glob. O analiză simplă privind zonele în care au avut loc aceste intervenții militare ne arată că s-au desfășurat în arii de maxim interes economic, politic și militar: în Irak și Afganistan, pentru înlăturarea unor regimuri politice care amenințau accesul țărilor puternic industrializate la principalele resurse energetice ale planetei și pentru instalarea la putere a unor regimuri favorabile, în fosta Iugoslavie, pentru instaurarea stabilității pe continentul european și crearea unei Europe sigure și lipsite de conflicte.

Intervenția militară reprezintă încercarea de a impune prin forță anumite orientări proceselor sociale, dar prin modalități care urmăresc evitarea confruntării armate de amploare considerabilă⁶.

Statele care pot susține politic, economic și militar o intervenție militară vor opta pentru o asemenea soluție doar atunci când sunt întrunite mai multe condiții favorabile, dintre care cele mai importante sunt: existența unui decalaj evident de putere militară între părțile aflate în conflict; partea care urmează să fie ținta intervenției militare să posede un grad scăzut de organizare socială, iar capacitatea de autoapărare să fie îngreunată de existența unor structuri funcționale instabile, care favorizează apariția și manifestarea unor disfuncții interne; intervenționistul percepe starea funcțională nesatisfăcătoare a societății statului vizat și consideră că poate obține controlul asupra acesteia intervenind cu forța armată pentru a impune soluția politică pe care o vizează; acțiunile nonmilitare

anterioare intervenției asigură exercitarea în prealabil a unui control variabil asupra instituțiilor politice și militare ale statului asupra căruia se va interveni; relațiile politico-militare interne și internaționale ale statului vizat de intervenția militară sunt îngreunate prin metode specifice⁷.

Criteriile de analiză ale intervențiilor militare

Tipologia intervențiilor militare poate fi analizată prin luarea în considerare a câtorva criterii considerate importante pentru analiză și anume: numărul statelor participante, scopul strategic general, suportul acordat intervenției de către mediul internațional reprezentat prin existența ori absența unei rezoluții a Consiliului de Securitate al ONU, raportul existent în ansamblul intervenției militare între acțiunile convenționale și cele neconvenționale sau speciale, mediul dominant în care se va desfășura intervenția militară sau efortul militar făcut de structurile intervenționiste.

Potrivit criteriilor enunțate, mai sus, intervențiile militare pot fi încadrate în următoarea tipologie:

Primul criteriu de analiză este reprezentat de *numărul statelor participante* la intervenție, acestea pot fi: naționale – intervențiile la care participă un singur stat; multinaționale – la care participă două sau mai multe state, în cadrul unei alianțe sau coaliții.

Al doilea criteriu este reprezentat de *scopul strategic general* al intervenției militare ce ne oferă posibilitatea distingerii următoarelor tipuri: agresive – acestea pot evolua într-o confruntare armată regională sau locală și au scopul de a menține hegemonia în spațiul supus intervenției; de stabilitate; de sprijin.

Un alt criteriu este dat de *caracterul juridic* al intervențiilor militare și ne oferă posibilitatea de a grupa aceste acțiuni în funcție de legalitatea lor în: intervenția militară legală – atunci când se desfășoară sub mandat emis de către Organizația Națiunilor Unite care consideră intervenția ca fiind necesară; intervenția militară ilegală – acțiune care este apreciată de către organismele internaționale drept agresiune armată, responsabilitatea acesteia o are statul sau statele ce o inițiază cu toate consecințele care decurg din aceasta.

În condițiile actuale, în care în mediul internațional există dorința unor state de a păstra unele poziții de influență politico-militară în zone conflictuale, aceasta se face numai în baza unei

hotărâri a Consiliului de Securitate al ONU sau în urma unor inițiative politico-militare ale unor țări.

Un alt criteriu de analiză este reprezentat de *raportul dintre acțiunile convenționale și cele neconvenționale* în cadrul intervenției militare, criteriu în funcție de care deosebim⁸: intervenții militare convenționale, în care acțiunea majoritară este executată de forțele convenționale, sprijinite prin acțiuni specifice de forțele speciale; intervenții militare neconvenționale, intervenții în care aportul forțelor convenționale și a celor speciale este relativ egal sau acțiunile forțelor speciale sunt majoritare sau chiar dominante.

În funcție de *mediul* în care se acționează, intervențiile militare pot fi: terestre, aeriene, navale sau întrunite. Cele mai multe intervenții militare au un caracter întrunit și folosesc toate mediile enumerate.

Primele două tipuri de intervenție au ca scop controlul unor situații de criză majoră.

Există o serie mare de opțiuni de intervenție, începând de la efortul minim acela de neimplicare și până la trimiterea forțelor de reacție rapidă. În toate situațiile, varietatea soluțiilor de adoptat depinde de mai mulți factori.

Un prim factor este stadiul în care s-a ajuns în evoluția diferendului.

Un alt factor este tipul de societate în care are loc conflictul, natura părților implicate și tipul sistemului de luare a deciziei utilizate de fiecare dintre acestea, capacitatea lor de a fi accesibile diferitelor forme de intervenție din exterior.

În plus, opțiunile de intervenție depind de capacitățile celui care intervine, de hotărârea politică de a interveni, de legăturile anterioare cu părțile implicate, de interesele puse în joc și de stabilirea rolului pe care acesta dorește să și-l atribuie.

Un conflict interstatal poate implica acțiuni de tip diferit, de la cele de tip militar până la cele de tip polițienesc, destinate să mențină ordinea și să aplice legislația, de exemplu, în operația *Desert Storm*, condusă de către Statele Unite, în 1991, sub mandat ONU, pentru eliberarea Kuweitului.

Intervențiile militare se pot manifesta sub mai multe forme:

- acțiuni unilaterale, desfășurate de către un anumit stat cum ar fi intervenția Statelor Unite în Republica Dominicană în 1965 sau intervenția Marii Britanii în Sierra Leone din anul 2000;

- acțiuni sub mandat ONU, întreprinse de o putere regională sau globală, ca Statele Unite în Haiti (2004), Australia în Timorul
- coaliții ad-hoc, de exemplu, intervenția țărilor occidentale în Liban la începutul anilor 1980⁹. Conform criteriilor și formelor

Tabelul 1

TIPOLOGIA INTERVENȚIILOR MILITARE¹⁰

Nr. crt.	Criterii	Subcriterii	Tipuri de intervenții militare
1.	Numărul statelor participante la intervenția militară	- un singur stat; - două sau mai multe state în cadrul unei alianțe sau coaliții.	- intervenția militară națională; - intervenția militară multinațională.
2.	Scopul strategic general al intervenției militare	- menținerea hegemoniei în spațiul supus intervenției; - gestionarea rapidă a unui conflict armat; - controlul unor situații de criză majoră.	- intervenția militară agresivă ce se poate transforma într-o confruntare armată locală sau regională; - intervenția militară de stabilitate; - intervenția militară de sprijin.
3.	Caracterul juridic al intervenției militare, existența sau inexistența unei rezoluții a Consiliului de Securitate a ONU	- intervenție militară mandatată de ONU; - inițiativa politico- militară privind declanșarea intervenției aparține statului intervenționist sau mai multor state.	- intervenția militară legală considerată ca fiind benefică; - intervenția militară ilegală care poate fi apreciată agresivitate armată cu toate urmările ce decurg din aceasta.
4.	Raportul dintre acțiunile convenționale și neconvenționale în cadrul intervenției militare	- acțiune majoritară a forțelor convenționale sprijinită prin acțiuni specifice de forțele speciale; - aport relativ egal între acțiunile celor două tipuri de forțe; - acțiuni autonome, dominante, ale forțelor speciale.	- intervenția militară convențională; - intervenția militară neconvențională.
5.	Sediul în care se desfășoară intervenția militară	- mediul terestru; - mediul aerian; - mediul naval; - mediul cosmic; - mediul combinat.	Intervenția militară: - terestră; - aeriană; - navală; - cosmică; - combinată.
6.	Efortul organismelor internaționale privind intervenția militară	- stadiul în care s-a ajuns în desfășurarea conflictului; - tipul de societate în care are loc conflictul.	- intervenția militară cu efort minim; - intervenția forțelor de reacție rapidă.

de Est (1999) sau Italia în Albania (1997);

- operații de pace ale ONU, pentru a pune în aplicare un acord de pace, cazul de la începutul anilor 1990, în Mozambic;

prezentate, intervențiile militare ar putea fi încadrate în următoarea tipologie conform tabelului alăturat.

Richard N. Haass, în *The Use and Abuse of Military Force*, prezintă intervenția militară ca o acțiune ce materializează „interferența coercitivă efectuată de un actor (principal) în sfera de jurisdicție sau de interes a altui actor sau agent” și clasifică intervențiile militare, după scop, în două categorii¹¹:

- *intervenții punitive*, în care durata și tipul acțiunilor militare este în totalitate la latitudinea actorului care intervine, având ca scop slăbirea puterii militare a statului asupra căruia se execută intervenția;
- *intervenții coercitive*, caz în care încetarea acțiunii militare este condiționată de îndeplinirea de către statul țintă a unor condiții stabilite.

Analizând evenimente istorice, Martin Ortega prezintă, în *Military Intervention and the European Union*, zece modele diferite ale intervenției militare corelate cu scopurile politice care pot fi atinse prin intermediul intervenției¹²:

1. *Modelul imperialist* – un stat puternic intervine militar asupra unui alt stat pentru a obține anumite avantaje, pentru apărarea propriilor interese sau pentru a-și crește influența pe scena internațională ori numai în statul țintă.

2. *Modelul colonial* – folosit cu precădere în trecut pentru obținerea de avantaje economice și politice.

3. *Modelul echilibrului de putere* – folosirea intervenției militare pentru refacerea echilibrului de putere.

4. *Modelul ideologic* – atunci când intervenția vizează schimbarea sistemului politic al statului țintă.

5. *Autodeterminarea* – în scopul de a sprijini lupta pentru autodeterminare a unui grup.

6. *Autoapărarea* – intervenția într-un stat vecin, ca răspuns la acțiuni militare efectuate împotriva propriului teritoriu.

7. *Intervenția de tip Război Rece* – intervenția celor două superputeri nucleu ale blocurilor militare în propriile zone de influență.

8. *Intervenția umanitară* – desfășurată de un stat sau un grup de state pentru a înlătura suferința unor grupuri de populație de pe teritoriul altui stat, fie atunci când este vorba de a proteja proprii conaționali sau pentru a acorda sprijin în cazul catastrofelor umanitare.

9. *Intervenția colectivă* – desemnează situația în care comunitatea internațională decide intervenția militară într-un stat pentru a menține pacea și securitatea internațională.

10. *Intervenția punitivă* – în acest model se încadrează bombardamentele americane împotriva Libiei, din 1986.

Concluzionând contextul actual este evident faptul că există o mare diversitate de criterii de analiză a tipologiei intervențiilor militare, toate depinzând de situația concretă în care urmează să se desfășoare aceasta.

Lucrarea a beneficiat de suport financiar prin proiectul cu titlul „Studii doctorale și postdoctorale Orizont 2020: promovarea interesului național prin excelență, competitivitate și responsabilitate în cercetarea științifică fundamentală și aplicată românească”, număr de identificare contract POSDRU/159/1.5/S/140106. Proiectul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Investește în Oameni!

NOTE:

1 Lucian Stăncilă, Gheorghe Radu, *Omnidirecționalitate și ritm pulsatoriu în confruntările armate moderne*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 30.

2 Ioan Foamete, Mircea Cosma, *Intervenția militară ca tip de conflict armat*, în vol. „Stabilitate și securitate regională”, Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009, p. 423.

3 Adrian Stroea, *Intervenția militară ca tip preponderent de conflict armat interstate*, în Revista Forțelor Terestre nr. 3/2003, pp. 83-84.

4 Gl.dr. Teodor Frunzeti, *Rolul intervenției militare în managementul conflictelor*, în Revista „Impact strategic”, nr. 2/2005, pp. 21-22.

5 Ioan Foamete, Mircea Cosma, *op.cit.*, p. 425.

6 Lucian Stăncilă, Gheorghe Radu, *op.cit.*, p. 31.

7 Col.dr. Ion Giurcă, *Intervenția militară ca tip de conflict armat*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București 2003, p. 4.

8 Ioan Foamete, Mircea Cosma, *op. cit.*, p. 428.

9 Gl.dr. Teodor Frunzeti, *op. cit.*, p. 23.

10 Lucian Stăncilă, Gheorghe Radu, *op.cit.*, p. 36.

11 Richard N., Haass, *The Use and Abuse of Military Force*, în „Brookings Policy Brief”, November 1999, No. 54, la www.brook.edu/duybdocrootlcomm/policybriefs/pb054/pb54.pdf, accesat la 21.05.2014.

12 Martin Ortega, *Military Intervention and the European Union*, Chail/or Paper 45, march 2001, Institute for Security Studies of WEU, la www.iss-eu.org, accesat la 21.05.2014.

BIBLIOGRAFIE

Foamete Ioan, Cosma Mircea, *Intervenția militară ca tip de conflict armat*, în vol. „Stabilitate și securitate regională”, Sesiunea de comunicări științifice cu participare internațională, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009.

Frunzeti Teodor, *Rolul intervenției militare în managementul conflictelor*, în Revista „Impact strategic”, nr. 2/2005.

Giurcă Ion, *Intervenția militară ca tip de conflict armat*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2003.

Haass N. Richard, *The Use and Abuse of Military Force*, în „Brookings Policy Brief”, november 1999.

Ortega Martin, *Military Intervention and the European Union*, Chail/or Paper 45, march 2001.

Stăncilă Lucian, Radu Gheorghe, *Omnidirecționalitate și ritm pulsatoriu în confruntările armate moderne*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005.

Stroea Adrian, *Intervenția militară ca tip preponderent de conflict armat interstate*, în Revista Forțelor Terestre nr. 3/2003.